

מגילת אסתר וגן עדן

א. בראשית פרק ג', פסוק כ"ב

"ויאמר ה' אלוקים הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע ועתה פן-ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם".

ב. בראשית פרק ב', פסוק י"ז

"ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות".

ג. מהר"ל, גור אריה בראשית ג'

דלא היה לו השגה (אלא) רק בדברים שהם טובים, כמו השגת הבורא יתברך והשגת המציאות... ולא ידע בדברים שהם רעים..."

ד. שערי אורה, שער ה

"וא"כ התבונן כי השם יתברך לא הזהיר אדם הראשון שלא יאכל מעץ החיים ולא מנע ממנו, ומי יתן ויאכל, אבל מנעו שלא יאכל מעץ הדעת... אבל לאחר שחטא אדם הראשון... לא נתנוהו להתקרב לעץ החיים".

ה. גמרא, חולין, קל"ט, ע"ב

"המין מן התורה מניין? "המין העץ".

ו. במדבר רבא, בהעלותך, י"ד, י"ב

"א"ר פנחס: שני אויבים שלא נאדו עד שהשלים עליהם שבעים פסוקים, הנחש והמן הרשע. הנחש- מבראשית עד ארור אתה מכל הבהמה שבעים פסוקים. המן- מאחר הדברים האלה גדל המלך וגו' עד ויתלו את המן שבעים פסוקים".

ז. מהר"ל, אור חדש, פרק ראשון

"כאשר המושל בעם הוא צדיק- אז ג"כ בעולם הצדק והטוב... וכאשר הרשע מושל בעם והוא רע, מורה גם כן כי מושל בעם הרע הגמור. ולפיכך יאנח עם, כי המן היה גורם כי אחשוורוש היה נוטה אל הרע לגמרי וכאשר אחר כך היה מרדכי ואסתר מושלים, היה בעולם הטוב, עד שהיה אחשוורוש עצמו נוטה אל הטוב גם כן".

ח. רמח"ל, אוסף אגרות ותעודות, עמוד ל"ה

"והמן נתלה על העץ שהוא עץ הדעת, שהיה רוצה להתגבר עליו ונכנע תחתיו".

יזלכך כח עמלק

רוצה לרחות את ישראל ולבטל אותם לגמרי, ועל ההפך הזה מורה שם עמלק, כי כבר אמרנו כי ישראל נקראו ישודוק, ואלו עמלק הוא הפך זה, שהוא מעוקל, כי הוא נחש עקלתון ולכן הוא הפך להם לגמרי, ומפני כי המן הוא צורר ישראל (מהר"ל, אור חדש עמ' טו); "המן היה משורש נחש, שפתה את חזהו והאכילה מאכל אסור מעץ הדעת" (ר' עמנואל חי ריקי, משנת חסידים, מסכת אדר ג

פרי צדיק

(5/23 ק' כהן מלולין)

ואחר כך שאלו בהמן וכן מרדכי ואסתר מן התורה מנין והיינו שהם היו שורש שאז התחיל התפשטות תורה שבעל פה. ואמרו המן מן התורה מנין המן העץ והיינו שעל ידי המן זכו לאור תורה שבעל פה. וזה נרמז במה שנאמר המן העץ ועל פי מה שמובא בזה"ק (ח"ג קכ"ד: ושאר מקומות) שיש תורה מסיטרא דעץ החיים והיינו תורה שבכתב ויש מסיטרא דעץ הדעת טוב ורע דאיהו איסור והיתר טומאה וטהרה. והנה המו עשה העץ גבוה חמישים אמה ויש להבין למה הוצרך עץ גבוה כל כך לתלות אדם אחד לדעתו והיה די שיהיה גבוה עשר אמה. ואם רצה שיהיה נראה אדרבה מצינו (עירובין ג') למעלה מעשרים אמה לא שלטא ביה עינא אך בתיקוני זוהר (תיקון כ"א) איתא ואיהו עביד עץ גבוה חמישים אמה וקודשא בריך הוא נטיל נוקמא מיניה ומבנוי בשכינתא עילאה דמחאת למצראי חמישים מכות עיין שם. והיינו שהמן שהרגיש שבא זמן התפשטות תורה שבעל פה והיינו חמישים שערי בינה דבינה מבין דבר מהחכמה.

והוא שאז היה זמן אנשי כנסת הגדולה שעשו גזירות וסייג לתורה והוא קטרג על ישראל שאין כוונתם לשם שמים רק מגאווה וכדומה וזה שאמר ודתייהם שונות וגו' ולא אכלי מינן ולא נסבי מינן (מגילה י"ג:) ואת דתי המלך אינם עושים היינו שאין כוונתם לעשות דת מלך מלכי המלכים הקב"ה בזה רק שרוצים להיות דתם שונות מכל עם (כמו שנתבאר וזכור מאמר י"ד) וזה שעשה עץ גבוה חמישים אמה לרמוז שישראל תקיפים בדעתם ממה שיש להם עץ גבוה חמישים אמה חמישים שערי בינה. וזה רצה לבטל מהם ואחר כך נהפוך הוא וקודשא בריך הוא נטיל נוקמא מיניה ומבנוי בשכינתא עילאה. ואדרבה ישראל זכו על ידי זה דהדר קיבלוה לתורה שבעל פה מאהבת הנס (וכמו שנתבאר שם). וזה שאמרו המן מן התורה מנין שהוא היה גם כן סיבה לשורש התפשטות תורה שבעל פה והתפשטה אז הרוב חכמה לתקן הרוב כעס ועל זה רמז המן העץ דעץ שעשה המן גבוה חמישים אמה היה נגד חמישים שערי בינה שבתורה שבעל פה שהוא מסיטרא דעץ הדעת כנ"ל.

(ג' ל' פ')